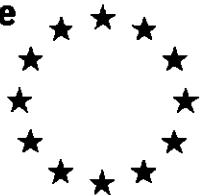

Council of Europe
Conseil de l'Europe

**TEXT OF THE FRAMEWORK CONVENTION FOR
THE PROTECTION OF NATIONAL MINORITIES
AND EXPLANATORY REPORT**

Latvian translation

H (95) 10

Strasbūra, 1995. gada februāris

**VISPĀRĒJĀ KONVENCIJA
PAR NACIONĀLO MINORITĀŠU AIZSARDZĪBU
UN PASKAIDROJOŠAIS ZIŅOJUMS**

Ievads:

Eiropas Padomes Nacionālo minoritāšu aizsardzības *ad hoc* komitejas Ministru komitejas pārraudzībā izstrādātā Vispārējā konvencija par nacionālo minoritāšu aizsardzību tika pieņemta Eiropas Padomes Ministru komitejā 1994. gada 10. novembrī un atvērta parakstīšanai Eiropas Padomes Dalībvalstīm 1995. gada 1. februārī. Ministru komiteja var uzaicināt pievienoties šim dokumentam arī Valstis, kuras nav Eiropas Padomes Dalībvalstis.

Šis izdevums satur Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību un paskaidrojošā ziņojuma tekstu.

Vispārējā konvencija par nacionālo minoritāšu aizsardzību

Eiropas Padomes Dalībvalstis un citas Valstis, kas paraksta šo Vispārējo konvenciju,

Uzskatot, ka Eiropas Padomes mērķis ir panākt lielāku tās Dalībvalstu vienotību ar nolūku nostiprināt drošību, kā arī, lai realizētu Eiropas Padomes idejas un principus, kas ir Dalībvalstu kopīgais mantojums;

Uzskatot, ka viens no veidiem, kā sasniegt šādu mērķi, ir cilvēktiesību un pamatbrīvību saglabāšana un tālāka attīstīšana;

Vēloties sekot Eiropas Padomes Dalībvalstu un valdību vadītāju 1993. gada 9. oktobrī pieņemtajai deklarācijai;

Nolemjot aizsargāt nacionālo minoritāšu eksistenci attiecīgo valstu teritorijās;

Uzskatot, ka lielās pārmaiņas Eiropas vēsturē apliecinājušas, ka nacionālo minoritāšu aizsardzība ir nozīmīgs faktors stabilitātes, demokrātiskas drošības un miera radīšanā šajā kontinentā;

Uzskatot, ka plurālai un patiesi demokrātiskai sabiedrībai ir ne tikai jāciens katras nacionālās minoritātes personas etniskā, kultūras, lingvistiskā un reliģiskā identitāte, bet arī jārada atbilstoši apstākļi, kas ļautu izpaust, saglabāt un attīstīt šo identitāti;

Uzskatot, ka tolerances un dialoga atmosfēras radīšana ir nepieciešama, lai nodrošinātu, ka kultūru dažādība būtu nevis šķelšanās faktors, bet gan katras sabiedrības bagātināšanās avots;

Uzskatot, ka tolerantas un plaukstošas Eiropas pastāvēšana nav atkarīga vienīgi no sadarbības valstu starpā, bet arī no savstarpējas vietējo un reģionālo varas iestāžu pārrobežu sadarbības, nekaitējot katras Valsts konstitucionālai un teritoriālai integritātei;

Ņemot vērā Konvenciju par cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzību un tai pievienotos Protokolus;

Ņemot vērā nacionālo minoritāšu aizsardzības saistības, ko satur Apvienoto Nāciju konvencijas un deklarācijas, kā arī Eiropas Drošības un Sadarbības Apspriedes dokumentus, īpaši, 1990. gada jūnija Kopenhāgenas dokumentu;

Apņemoties noteikt galvenos principus, kas jāievēro, un no tiem izrietošās saistības, kas nodrošinātu, ka Dalībvalstis un citas Valstis, kuras varētu kļūt par šīs Vispārējās konvencijas Pusēm, efektīvi aizsargātu nacionālās minoritātes un tām piederošo personu tiesības un brīvības likuma ietvaros un respektējot Valstu teritoriālo integritāti un nacionālo suverenitāti;

Nolemjot īstenot šajā Vispārējā konvencijā izteiktos principus ar nacionālās jurisdikcijas un valdību politikas palīdzību,

Vienojas par sekojošo:

I daļa

1. pants

Nacionālo minoritāšu un tām piederošo personu tiesību un brīvību aizsardzība ir neatņemama starptautiskās cilvēktiesību aizsardzības daļa un tādējādi iekļaujas starptautiskās sadarbības ietvaros.

2. pants

Šīs Vispārējās konvencijas nosacījumi tiek īstenoti taisnīgi, ar sapratni un toleranci, saskaņojot labu kaimiņattiecību, draudzīgu attiecību un starpvalstu sadarbības principus.

3. pants

1. Katra persona, kas pieder pie nacionālās minoritātes, ir tiesīga brīvi izvēlēties, vai to uzskata vai neuzskata par nacionālo minoritāti, un šī izvēle vai ar to saistīto tiesību izmantošana nedrīkst radīt nekādus zaudējumus.

2. Jebkura persona katra atsevišķi vai kopā ar citām personām, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, var izmantot tiesības vai baudīt brīvības, kas izriet no šīs Vispārējās konvencijas principiem.

II daļa

4. pants

1. Puses apņemas garantēt vienlīdzību un aizsardzību likuma priekšā personām, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm. Šajā ziņā jebkura diskriminācija, kuru pielieto sakarā ar piederību nacionālai minoritātei, ir aizliegta.

2. Puses apņemas, ja nepieciešams, veikt atbilstošus pasākumus, kas veicinātu pilnīgu un efektīvu līdztiesību visās ekonomiskās, sociālās, politiskās un kultūras dzīves jomās starp personām, kuras pieder pie nacionālās minoritātes, un personām, kuras pieder pie vairākuma. Šajā ziņā Puses apņemas ņemt vērā īpašos nosacījumus, kas attiecas uz personām, kuras pieder pie nacionālās minoritātes.

3. Otrā punkta nosacījumi netiek uzskatīti par diskriminējošu darbību.

5. pants

1. Puses apņemas veicināt tādu apstākļu radīšanu personām, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, kuri saglabātu un attīstītu to kultūru, sargātu to identitātes būtiskos elementus, tas ir, to reliģiju, valodu, tradīcijas un kultūras mantojumu.

2. Nekaitējot vispārējās integrācijas politikas ietvaros veiktiem pasākumiem, Puses atturas no tādas politikas vai darbības, kas asimilētu nacionālo minoritāšu personas pret to gribu, un aizsargā šādas personas no jebkādas darbības, kuru mērķis būtu šāda asimilācija.

6. pants

1. Puses veicina tolerances garu un starpkultūru dialogu un veic efektīvus pasākumus, kas veicinātu savstarpēju cieņu un sapratni, un sadarbību starp visām personām, kuras dzīvo to teritorijā, neskatoties uz šo personu etnisko, kultūras, lingvistisko vai reliģisko identitāti, un īpaši izglītības, kultūras un mediju jomās.

2. Puses apņemas veikt tādus pasākumus, kas aizsargātu personas, kuras varētu pakļaut draudiem vai diskriminējošai darbībai, naidam vai vardarbībai viņu etniskās, kultūras, lingvistiskās vai reliģiskās identitātes dēļ.

7. pants

Puses apņemas ievērot katras personas, kura pieder pie nacionālās minoritātes, tiesības uz miermīlīgas pulcēšanās brīvību, uz biedrošanās brīvību, uzskatu, domu, apziņas un reliģijas brīvību.

8. pants

Puses apņemas atzīt, ka jebkura persona, kas pieder pie nacionālās minoritātes, ir tiesīga nodoties savai reliģijai vai ticībai un dibināt reliģiskās institūcijas, organizācijas un asociācijas.

9. pants

1. Puses apņemas atzīt, ka katras nacionālās minoritātes personas tiesības brīvi paust savus uzskatus ietver uzskatu brīvību un tiesības netraucēti saņemt un izplatīt informāciju un idejas minoritātes valodā bez ierobežojumiem no sabiedrisko iestāžu puses un neatkarīgi no valstu robežām. Valstu juridisko sistēmu ietvaros Puses apņemas nodrošināt, ka personas, kuras pieder pie nacionālās minoritātes, netiek diskriminētas mediju izmantošanas jomā.

2. Pirmais punkts nekavē Puses pieprasīt radio un televīzijas pārraižu vai kino uzņēmumu licenzēšanu, to veicot bez diskriminācijas un pamatojoties uz objektīviem kritērijiem.

3. Puses apņemas netraucēt personām, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, radīt un izmantot iespieddarbu medijus. Juridiski noteiktos ietvaros par radio un televīzijas pārraidēm Puses apņemas nodrošināt savu iespēju robežās un ņemot vērā 1. punkta nosacījumus, ka personām, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, tiek sniegta iespēja radīt un izmantot savu mediju.

4. Savu juridisko sistēmu ietvaros Puses apņemas veikt atbilstošus pasākumus, lai veicinātu nacionālo minoritāšu personu pieeju medijiem un veicinātu toleranci un atļautu kultūras plurālismu.

10. pants

1. Puses apņemas atzīt, ka jebkurai personai, kura pieder pie nacionālās minoritātes, ir tiesības brīvi un bez iejaukšanās lietot savas minoritātes valodu privātā saskarsmē un sabiedrībā, mutveidā un rakstveidā.

2. Puses apņemas, savu iespēju robežās, nodrošināt minoritāšu valodu izmantošanu attiecībās starp nacionālo minoritāšu personām un varas iestādēm tajās teritorijās, kur tradicionāli vai lielā skaitā apdzīvo personas, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, pēc šādu personu lūguma un tādā gadījumā, ja šāds lūgums atbilst patiesai nepieciešamībai.

3. Puses apņemas garantēt katras personas, kura pieder pie nacionālās minoritātes, tiesības bez kavēšanās saņemt informāciju valodā, kuru viņš vai viņa saprot, pamatojot viņa vai viņas apcietināšanas iemeslus un jebkādu pret viņu vērsto apsūdzības veidu vai cēloni, un aizsargāt sevi šādā valodā, ja nepieciešams, ar bezmaksas tulka palīdzību.

11. pants

1. Puses apņemas atzīt, ka jebkura persona, kura pieder pie nacionālās minoritātes, ir tiesīga izmantot savu uzvārdu (dzimtas vārdu) un vārdu minoritātes valodā un ir tiesīga uz tā oficiālu atzīšanu saskaņā ar juridisko sistēmu nosacījumiem.

2. Puses apņemas atzīt, ka jebkura persona, kura pieder pie nacionālās minoritātes, ir tiesīga izvietot zīmes, uzrakstus un citu personiska rakstura informāciju minoritātes valodā sabiedrībai redzamās vietās.

3. Puses apņemas savu juridisko sistēmu un, ja nepieciešams, starpvalstu līgumu ietvaros, un, ņemot vērā savus specifiskos apstākļus, izvietot sabiedrības informācijai tradicionālos vietvārdus, ielu nosaukumu un citus topogrāfiskus apzīmējumus arī minoritātes valodā teritorijā, kuru lielā skaitā apdzīvo personas, kuras pieder pie nacionālās minoritātes, ja ir pietiekams pieprasījums izvietot šādas norādes.

12. pants

1. Puses apņemas, ja nepieciešams, veikt pasākumus izglītības un zinātnes jomās, lai veicinātu nacionālo minoritāšu un vairākuma kultūras, vēstures, valodas un reliģijas zināšanu apguvi.

2. Šādā kontekstā Puses apņemas cita starpā nodrošināt atbilstošas iespējas skolotāju apmācībai un pieejai mācību līdzekļiem un sekmēt kontaktu dibināšanu starp dažādu kopienu audzēkņiem un skolotājiem.

3. Puses apņemas nodrošināt vienlīdzīgas iespējas iegūt izglītību visos līmeņos personām, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm.

13. pants

1. Izglītības sistēmu ietvaros Puses apņemas atzīt, ka personas, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, ir tiesīgas izveidot un vadīt privātas izglītības un apmācības iestādes.

2. Šīs tiesības baudišana nerada Pusēm nekādas finansiālas saistības.

14. pants

1. Puses apņemas atzīt, ka jebkura persona, kas pieder pie nacionālās minoritātes, ir tiesīga apgūt savas minoritātes valodu.

2. Valstu izglītības sistēmu ietvaros Puses apņemas, ja ir pietiekams pieprasījums, nodrošināt savu iespēju robežās, ka personām, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, ir pienācīgas iespējas apgūt minoritātes valodu vai iegūt izglītību šajā valodā tajā teritorijā, kuru vēsturiski vai lielā skaitā apdzīvoto nacionālo minoritāšu personas.

3. Šī panta 2. punkts tiek īstenots, nekaitējot oficiālās valodas apguvei vai izglītības iegūšanai šajā valodā.

15. pants

Puses apņemas radīt nepieciešamos apstākļus, lai personas, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, varētu efektīvi piedalīties kultūras, sociālajā un ekonomiskajā dzīvē, kā arī sabiedriskajā dzīvē, īpaši tad, kad skartas minoritātes.

16. pants

Puses apņemas atturēties no tādiem pasākumiem, kas mainītu iedzīvotāju proporcionālo struktūru teritorijā, kuru apdzīvo personas, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, ar mērķi ierobežot tiesības un brīvības, kas izriet no šajā Vispārējā konvencijā noteiktajiem principiem.

17. pants

1. Puses apņemas nekavēt to personu, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, tiesības veidot un saglabāt brīvus un miermīlīgus pārrobežu sakarus ar personām, kuras likumīgi uzturas citās Valstīs, īpaši ar tādām personām, ar kurām tās vieno kopīga etniskā, kultūras, lingvistiskā vai reliģiskā identitāte vai kopējs kultūras mantojums.

2. Puses apņemas nekavēt to personu, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, tiesības piedalīties nevalstisko organizāciju darbībā gan nacionālā, gan starptautiskā līmenī.

18. pants

1. Puses cenšas noslēgt, ja nepieciešams, divpusējus un daudzpusējus līgumus ar citām Valstīm, īpaši ar kaimiņvalstīm, lai nodrošinātu attiecīgo nacionālo minoritāšu personu aizsardzību.

2. Ja nepieciešams, Puses apņemas veikt pasākumus, lai veicinātu pārrobežu sadarbību.

19. pants

Puses apņemas cienīt un īstenot šajā Vispārējā konvencijā noteiktos principus, veicot, ja nepieciešams, tikai tādus ierobežojumus, iegrožojumus vai atkāpes, kuras nosaka starptautiskie juridiskie dokumenti, īpaši Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija, ciktāl tā attiecas uz tiesībām un brīvībām, kas izriet no augstākminētiem principiem.

III daļa

20. pants

Baudot jebkuras no šīs Vispārējās konvencijas izrietošās tiesības un brīvības, jebkura persona, kura pieder pie nacionālās minoritātes, ievēro nacionālo likumdošanu un citu personu tiesības, īpaši tādu personu tiesības, kuras pieder pie vairākuma vai kādas citas nacionālās minoritātes.

21. pants

It nekas šajā Vispārējā konvencijā nepieļauj tādu interpretāciju, kas dotu tiesības piedalīties jebkādā darbībā vai veikt jebkādu darbību, kas ir pretrunā ar starptautisko likumu pamatprincipiem un īpaši ar Valstu suverēnās līdztiesības, teritoriālās integritātes un politiskās neatkarības principiem.

22. pants

It nekas šajā Vispārējā konvencijā netiek saprasts kā cilvēktiesību un pamatbrīvību ierobežošana vai iegrožošana, kuras tiek nodrošinātas saskaņā ar jebkuras Līgumslēdzējpusē likumiem vai citiem līgumiem, kuros tā ir Puse.

23. pants

No šīs Vispārējās konvencijas principiem izrietošās tiesības un brīvības, kamēr tās izriet no Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas vai tai pievienotajiem Protokoliem, tiek saprastas saskaņā ar pēdējās nosacījumiem.

IV daļa**24. pants**

1. Eiropas Padomes Ministru komiteja vada Līgumslēdzēju pušu darbību šās Vispārējās konvencijas īstenošanai.
2. Puses, kuras nav Eiropas Padomes dalībvalstis, piedalās Vispārējās konvencijas īstenošanas mehānismā tādā veidā, kā tas tiks noteikts.

25. pants

1. Viena gada laikā pēc šīs Vispārējās konvencijas spēkā stāšanās datuma attiecībā pret Līgumslēdzējpusi, pēdējā apņemas nodot Eiropas Padomes Ģenerālsekretāram pilnīgu informāciju par likumdošanas un citiem pasākumiem, kas veikti, lai īstenotu šajā Vispārējā konvencijā izteiktos principus.
2. Pēc tam, katra Puse regulāri un tādā laikā, kā to pieprasa Ministru komiteja, nodod Ģenerālsekretāram jebkādu turpmāku informāciju par šīs Vispārējās konvencijas īstenošanu.
3. Ģenerālsekretārs nodod saņemto informāciju Ministru komitejai saskaņā ar šī panta nosacījumiem.

26. pants

1. Izvērtējot Pušu veikto pasākumu atbilstību, lai īstenotu šīs Vispārējās konvencijas principus, Ministru komitejai palīdz Konsultatīvā komiteja, kuras dalībnieki ir atzīti eksperti nacionālo minoritāšu aizsardzības jomā.
2. Šādas Konsultatīvās komitejas sastāvu un tās darbības procedūras nosaka Ministru komiteja viena gada laikā pēc šīs Vispārējās konvencijas spēkā stāšanās datuma.

V daļa**27. pants**

Šo Vispārējo konvenciju var parakstīt Eiropas Padomes Dalībvalstis. Līdz datumam, kurā Konvencija stājas spēkā, to var parakstīt jebkura cita Valsts pēc Ministru komitejas

aicinājuma. Tā paredzēta ratifikācijai, pieņemšanai vai atzīšanai. Ratifikācijas, pieņemšanas vai atzīšanas dokumenti tiek nodoti Eiropas Padomes Ģenerālsekretāram.

28. pants

1. Šī Vispārējā konvencija stājas spēkā mēneša pirmajā dienā pēc trīs mēnešu perioda beigām, skaitot no datuma, kurā divpadsmit Eiropas Padomes Dalībvalstis ir izteikušas savu piekrišanu ar šo Vispārējo konvenciju uzņemties attiecīgas saistības saskaņā ar 27. panta nosacījumiem.

2. Ja kāda Dalībvalsts izsaka savu piekrišanu uzņemties saistības, šī Vispārējā konvencija stājas spēkā mēneša pirmajā dienā pēc trīs mēnešu perioda beigām, skaitot no tā datuma, kurā tiek nodoti ratifikācijas, pieņemšanas vai atzīšanas dokumenti.

29. pants

1. Pēc šīs Vispārējās konvencijas spēkā stāšanās datuma un pēc Līgumslēdzējušu konsultēšanas Eiropas Padomes Ministru komiteja, pieņemot lēmumu ar vairākuma balsīm, kā to nosaka Eiropas Padomes Statūtu 20.d. pants, var aicināt pievienoties Konvencijai jebkuru Valsti, kura nepieder pie Eiropas Padomes un kura pēc šāda aicinājuma saskaņā ar 27. panta nosacījumiem nav to darījusi, vai jebkuru citu Valsti.

2. Attiecībā pret jebkuru citu Valsti šī Vispārējā konvencija stājas spēkā mēneša pirmajā dienā pēc trīs mēnešu perioda, skaitot no datuma, kurā pievienošanās dokumenti nodoti Eiropas Padomes Ģenerālsekretāram.

30. pants

1. Jebkura Valsts parakstīšanas laikā vai nododot ratifikācijas, pieņemšanas, atzīšanas dokumentus, var norādīt teritoriju vai teritorijas, par kuras starptautiskajām attiecībām tā ir atbildīga un attiecībā uz kurām Vispārējā konvencija attieksies.

2. Vēlāk jebkura Valsts, adresējot deklarāciju Eiropas Padomes Ģenerālsekretāram, var paplašināt šīs Vispārējās konvencijas darbību uz jebkuru citu teritoriju, kura noteikta deklarācijā un attiecībā uz kuru ir atbildīga par tās starptautiskajām attiecībām, un kuras vārdā ir pilnvarota spert šādus soļus. Attiecībā uz šo teritoriju Vispārējā konvencija stāties spēkā tā mēneša pirmajā dienā, kas seko trīs mēnešu periodam pēc datuma, kad šādu deklarāciju būs saņēmis Ģenerālsekretārs.

3. Jebkura deklarācija, kas izstrādāta, balstoties uz diviem iepriekšējiem punktiem, attiecībā uz jebkuru teritoriju, kas noteikta šajā deklarācijā, var tikt atsaukta, nosūtot notu, kas adresēta Ģenerālsekretāram. Atsaukums stāties spēkā tā mēneša pirmajā dienā, kas seko trīs mēnešu periodam pēc datuma, kad šādu notu būs saņēmis Ģenerālsekretārs.

31. pants

1. Katra Puse jebkurā laikā var denonsēt šo Vispārējo konvenciju, nosūtot notu, kas adresēta Eiropas Padomes Ģenerāļsekretāram.
2. Šāda denonsācija stāsies spēkā mēneša pirmajā dienā, kas seko sešu mēnešu periodam pēc datuma, kad Ģenerāļsekretārs saņēmis šādu notu.

32. pants

Eiropas Padomes Ģenerāļsekretārs paziņos Padomes Dalībvalstīm, citām Valstīm, kas parakstījušas šo Vispārējo konvenciju, un jebkurai Pusei, kura pievienojas šai Vispārējai konvencijai par:

- a. jebkuru parakstīšanu;
- b. jebkura ratifikācijas, pieņemšanas, atzišanas vai pievienošanās dokumenta nodošanu;
- c. jebkuru datumu, kad šī Konvencijas stājas spēkā saskaņā ar 28., 29. un 30. pantu;
- d. jebkuru citu aktu, notu vai paziņojumu, kas attiecas uz šo Vispārējo konvenciju.

To apliecinot, apakšā parakstījušies, attiecīgi pilnvaroti pārstāvji, parakstīja šo Konvenciju.

Sastādīts Strasbūrā 1995. gada 1. februārī angļu un franču valodā, abi teksti ir vienlīdz autentiski, vienā eksemplārā, kas tiek nodots glabāšanā Eiropas Padomes arhīvā. Eiropas Padomes Ģenerāļsekretārs nosūtīs apstiprinātas kopijas visām Eiropas Padomes Dalībvalstīm un katrai Valstij, kas uzaicināta pievienoties šai Konvencijai.

Paskaidrojošais ziņojums

PRIEKŠVĒSTURE

1. Eiropas Padome ir pētījusi nacionālo minoritāšu situāciju daudzas reizes un vairāk nekā četrdesmit gadu ilgā periodā. Savas pastāvēšanas pirmajā gadā (1949) Parlamentārās asamblejas Juridisko un administratīvo jautājumu komiteja savā ziņojumā atzina, cik svarīga ir "nacionālo minoritāšu tiesību plašākas aizsardzības problēma". 1961. gadā Asambleja rekomendēja iekļaut šādu pantu otrajā papildu protokolā, lai nacionālajām minoritātēm garantētu noteiktas tiesības, kuras nav iekļautas Eiropas Cilvēktiesību konvencijā. Konvencija aprobežojas ar to, ka piemin "piederību pie kādas nacionālās minoritātes", vēršoties pret diskrimināciju 14. pantā. Rekomendācija 285 (1961) piedāvāja sekojošu formulējumu panta projektam par nacionālo minoritāšu aizsardzību:

"Personām, kuras pieder pie nacionālās minoritātes, nedrīkst tikt liegtas tiesības kā grupas locekļiem, ja vien tās savienojamas ar sabiedrisko kārtību, baudīt savu kultūru, izmantot savu valodu, dibināt savas skolas un saņemt apmācību savā izvēlētajā valodā vai sludināt un piekopt savu reliģiju."

2. Ekspertu komiteja, kurai bija jānosaka, vai ir iespējams un ieteicams izstrādāt šādu protokolu, atlika savu darbību līdz lēmuma pieņemšanai Beļģijas lingvistiskajos procesos attiecībā uz izglītībā izmantojamo valodu (Eiropas Cilvēktiesību tiesa. 1968. gada 27. jūlija spriedums, Sērija A nr. 6). 1973. gadā tā nosprieda, ka no juridiskā viedokļa nav īpašas vajadzības izstrādāt Cilvēktiesību konvencijai papildu protokolu par minoritāšu tiesībām. Tomēr eksperti uzskatīja, ka nav nozīmīgu juridisku šķēršļu pieņemt šādu protokolu, ja tas būtu vēlams citu iemeslu dēļ.

3. Ne tik sen Parlamentārā asambleja rekomendēja Ministru komitejai vairākus politiskus un juridiskus līdzekļus, proti, izstrādāt protokolu vai konvenciju par nacionālo minoritāšu tiesībām. Rekomendācijā 1134 (1990) tiek uzskaitīti principi, kurus Parlamentārā asambleja uzskatīja par nepieciešamiem nacionālo minoritāšu aizsardzībai. 1991. gada oktobrī Cilvēktiesību pastāvīgajai komitejai (CDDH) tika uzdots gan no juridiskā, gan politiskā aspekta izvērtēt apstākļus, kādos Eiropas Padome varētu rīkoties, lai aizsargātu nacionālās minoritātes, ņemot vērā Eiropas Drošības un sadarbības apspriedes (EDSA) un Apvienoto Nāciju paveikto darbu un Eiropas Padomes pārdomu augļus.

4. 1992. gada maijā Ministru komiteja uzdeva Cilvēktiesību pastāvīgajai komitejai (CDDH) izskatīt iespēju formulēt specifiskus juridiskos standartus attiecībā uz nacionālo minoritāšu aizsardzību. Šai nolūkā Cilvēktiesību Pastāvīgā komiteja nodibināja ekspertu komiteju (DH-MIN), kurai atbilstoši jaunajam 1993. gada marta mandātam bija jāizstrādā specifiski juridiskie standarti šajā jomā, paturot prātā Eiropas Padomes un EDSA darba savstarpējās papildināšanas principu. Cilvēktiesību pastāvīgā komiteja un ekspertu komiteja ņēma vērā vairākus dokumentus, tostarp *Eiropas Komisijas par demokrātiju caur likuma spēku* (tā sauktās Venēcijas komisijas) ieteikumus Eiropas konvencijai par

nacionālo minoritāšu aizsardzību, Austrijas valdības priekšlikumus par Cilvēktiesību konvencijas papildu protokolu, Konvencijas papildu protokola projektu, kas iekļauts Rekomendācijā 1201 (1993) un citus priekšlikumus. Šī pētījuma rezultāti tika apkopoti Cilvēktiesību pastāvīgās komitejas ziņojumā Ministru komitejai 1993. gada 8. septembrī, kurā iekļāvās dažādi juridiski standarti, kurus varētu pieņemt šajā jomā, un juridiski līdzekļi, kuri tos konkretizētu. Šajā sakarā Pastāvīgā komiteja uzsvēra, ka nav vienprātības termina "nacionālās minoritātes" skaidrojumā.

5. Izšķirošais lēmums tika pieņemts Eiropas Padomes dalībvalstu valdību un vadītāju galotņu sanāksmē Vīnē 1993. gada 8. un 9. oktobrī. Tika nolemts, ka nacionālās minoritātes, kuras vēsturisko satricinājumu rezultātā apmetušās Eiropā, ir jāizsargā un jāciena, lai uzturētu mieru un stabilitāti. Citastarp Valstu un valdību vadītāji nolēma uzņemties juridiskās saistības attiecībā uz nacionālo minoritāšu aizsardzību. Vīnes Deklarācijas II Pielikums noteica, ka Ministru komitejai:

- nekavējoties jāizstrādā vispārēja konvencija, nosakot principus, kas jāuzņemas respektēt Pusēm, lai nodrošinātu nacionālo minoritāšu aizsardzību. Tika nolemts ka šo dokumentu varēs parakstīt arī tās valstis, kuras nav dalībvalstis;

- jāuzsāk Eiropas Cilvēktiesību konvencijas protokolu papildinošu nosacījumu izstrādāšana kultūras jomā, kas garantēs individuālas tiesības, tostarp personām, kuras pieder pie nacionālām minoritātēm.

6. 1993. gada 4. novembrī Ministru komiteja nodibināja Nacionālo minoritāšu aizsardzības *ad hoc* komiteju (CAHMIN). Tās nolikums atspoguļoja Vīnē pieņemtos lēmumus. Komiteja, kuras sastāvā bija Eiropas Padomes Dalībvalstu eksperti, uzsāka darbu 1994. gada janvāra beigās, piedaloties pārstāvjiem no Cilvēktiesību pastāvīgās komitejas, Kultūras sadarbības padomes (CDDC), Mediju pastāvīgās komitejas (CDMN) un Eiropas Komisijas par demokrātiju caur likuma spēku. Eiropas Drošības un sadarbības apspriedes augstais komisārs nacionālo minoritāšu jautājumos un Eiropas Kopienas komisija arī piedalījās kā novērotāji.

7. 1994. gada 15. aprīlī Nacionālo minoritāšu aizsardzības *ad hoc* komiteja iesniedza Ministru komitejai pagaidu ziņojumu, kurš tika adresēts arī Parlamentārai asamblejai (Doc. 7109). 1994. gada maija 94. sesijā Ministru komiteja izteica apmierinātību ar sasniegto progresu, īstenojot Vīnes Deklarācijā nospraustos uzdevumus.

8. Ministru komiteja izstrādāja priekšlikumus virknei Vispārējās konvencijas nosacījumu, kas prasīja politisku vērtējumu, kā arī nosacījumus, kas attiecas uz īstenošanas kontroli (1994. gada 7. oktobra 517. Ministru vietnieku sanāksme).

9. 1994. gada 10.-14. oktobra sanāksmē Nacionālo minoritāšu aizsardzības komiteja nolēma iesniegt Vispārējās konvencijas projektu Ministru komitejai, kura pieņēma dokumentu 1995. gada 10. novembrī 95. Ministru sesijā. Vispārējā konvencija tika atvērta parakstīšanai Eiropas Padomes Dalībvalstīm 1995. gada 1. februārī.

VISPĀRĪGI JAUTĀJUMI

Vispārējās konvencijas mērķi

10. Vispārējā Konvencija ir pirmais juridiski saistošais dokuments, kas veltīts nacionālo minoritāšu aizsardzībai kopumā. Tā mērķis ir precizēt juridiskos principus, kurus valstis ir apņēmušas respektēt, lai nodrošinātu nacionālo minoritāšu aizsardzību. Eiropas Padome tādā veidā ir atsaukusies uz Vīnes Deklarācijas aicinājumu (II Pielikums), lai tās politiskās saistības, kuras pieņēma Eiropas Drošības un sadarbības apspriede, iespējami plašākā mērā pārveidotu par juridiskām saistībām.

Pieejas un pamatkonceptijas

11. Tā kā jārisina daudzveidīgas situācijas un problēmas, izvēle tika izdarīta par labu vispārējai konvencijai, kurā lielākoties būtu ietverti programmas tipa nosacījumi, kas izvirza mērķus, kuri Pusēm jāsasniedz. Šie nosacījumi, kurus nevar piemērot tieši, ļauj attiecīgām Valstīm tos izvērtēt un ņemt vērā specifiskos apstākļus, īstenojot mērķus, kurus tās apņēmušas sasniegt.

12. Jāatzīmē, ka Vispārējā konvencija neietver "nacionālās minoritātes" definīciju. Tika nolemts pieņemt pragmatisku pieeju, kas balstās uz uzskata, ka šajā posmā nav iespējams formulēt definīciju, ko varētu atbalstīt visas Eiropas Padomes Dalībvalstis.

13. Vispārējā konvencijā izteiktie principi būtu jāīsteno ar nacionālās likumdošanas un valdības piemērotas politikas palīdzību. Tas neietver kolektīvo tiesību atzīšanu. Uzsvars tiek likts uz to personu aizsardzību, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm un var izmantot savas tiesības katra atsevišķi vai kopā ar citām (sk. 3. panta 2. punktu). Šajā jautājumā Vispārējā konvencija seko citās starptautiskās organizācijās pieņemto dokumentu paraugiem.

Vispārējās konvencijas struktūra

14. Bez Preambulas konvencijā ir operatīvā daļa, kas sadalīta piecās daļās.

15. I daļā ir nosacījumi, kuri vispārīgi nosaka noteiktus pamatprincipus, ar kuru palīdzību var skaidrot citus Vispārējās konvencijas būtiskus nosacījumus.

16. II daļā ir specifisku principu uzskaitījums.

17. III daļā ir dažādi nosacījumi, kas attiecas uz Vispārējās konvencijas skaidrošanu un piemērošanu.

18. IV daļā ir nosacījumi Vispārējās konvencijas īstenošanas pārraudzīšanai.

19. V daļā ir noslēguma nosacījumi, kas atbilst visu Eiropas Padomes konvenciju un vienošanos noslēguma nosacījumu paraugam.

KOMENTĀRI PAR VISPĀRĒJĀS KONVENCIJAS NOSACĪJUMIEM

PREĀMBULA

20. Preambulā izklāstīti Vispārējās konvencijas izstrādāšanas iemesli un skaidrotas tās izstrādātāju galvenās bažas. Jau pašos pirmajos vārdos teikts, ka šo dokumentu var parakstīt un ratificēt arī tās valstis, kuras nav Eiropas Padomes Dalībvalstis (sk. 27. un 29. pantu).

21. Preambula attiecas uz Eiropas Padomes Statūtos noteikto mērķi un vienu no metodēm, ar kuras palīdzību šo mērķi sasniegt: cilvēktiesību un pamatbrīvību saglabāšana un tālāka attīstīšana.

22. Izdarīta atsauce arī uz Eiropas Padomes Dalībvalstu un valdību vadītāju Vīnes deklarāciju - dokumentu, kurš noveda pie pašreizējās Vispārējās konvencijas izstrādāšanas (sk. arī augstāk 5. punktu). Patiesībā ierosme Preambulas tekstam lielā mērā ir gūta no Deklarācijas, īpaši no II pielikuma. To pašu var teikt par to saistību izvēli, kuras iekļautas Vispārējās konvencijas I un II daļā.

23. Preambulā minēti, sīkāk neapskatot, trīs citi ierosmju avoti Konvencijas saturam: Cilvēktiesību un pamatbrīvību konvencija un Apvienoto Nāciju un Eiropas Drošības un sadarbības apspriedes dokumenti, kuri ietver ir nosacījumus attiecībā uz nacionālo minoritāšu aizsardzību.

24. Preambula atspoguļo Eiropas Padomes un tās dalībvalstu raizes par nacionālo minoritāšu eksistences risku, gūstot ierosmi Apvienoto Nāciju Deklarācijas par to personu tiesībām, kuras pieder pie nacionālām vai etniskām, reliģiskām un lingvistiskām minoritātēm, 1. panta 1. punktā (1992. gada 18. decembrī pieņemtā Ģenerālās asamblejas Rezolūcija 47/135).

25. Tā kā Konvencija ir atvērta parakstīšanai arī tām valstīm, kuras nav Eiropas Padomes dalībvalstis, un lai nodrošinātu vispusīgāku pieeju, tika nolemts iekļaut noteiktus principus, no kuriem izriet tiesības un brīvības, kuras jau tiek garantētas Eiropas Cilvēktiesību konvencijā vai tās protokolos (sk. šai sakarā arī Vispārējās konvencijas 23. pantu).

26. Atsauce uz Apvienoto Nāciju konvencijām un deklarācijām atgādina darbu, kas ticis veikts pasaules līmenī, piemēram, Starptautiskajā paktā par pilsoņa un politiskajām tiesībām (27. pants) un Deklarācijā par to personu tiesībām, kuras pieder pie nacionālām vai etniskām, reliģiskām un lingvistiskām minoritātēm. Tomēr šī atsauce neattiecas uz nevienu nacionālās minoritātes definīciju, kura varētu būt iekļauta šajos tekstos.

27. Atsauce uz Eiropas Sadarbības un drošības apspriedes saistībām šai jomā atspoguļo vēlēšanos, kas izteikta Vīnes Deklarācijas II pielikumā, proti, Eiropas Padomei, cik vien iespējams, pašai jāpārveido šīs politiskās saistības par juridiskām saistībām. Kopenhāgenas dokuments nodrošināja vadlīnijas Vispārējās konvencijas izstrādāšanai.

28. Priekšpēdējais Preambulas punkts nosaka Vispārējās konvencijas galveno mērķi: nodrošināt, ka efektīvi tiek aizsargātas nacionālo minoritāšu un tām piederošo personu tiesības. Tajā uzsvērts, ka efektīva aizsardzība būtu jānodrošina likuma ietvaros, respektējot valstu teritoriālo integritāti un nacionālo suverenitāti.

29. Pēdējās rindkopas mērķis ir norādīt, ka šīs Vispārējās konvencijas nosacījumi nav piemērojami tieši. Tie neaizskar Pušu likumus un praksi attiecībā uz starptautisko līgumu atzīšanu iekšējā jurisdikcijā.

IDAĻA

1. pants

30. 1. panta galvenais mērķis ir precizēt to, ka nacionālo minoritāšu aizsardzība, kas veido daļu no cilvēktiesībām, nav tikai katras valsts iekšēja lieta. Teikums, ka aizsardzība "ir neatņemama starptautiskās cilvēktiesību aizsardzības daļa" nekavē Cilvēktiesību konvencijas nodibinātām institūcijām interpretēt Vispārējo konvenciju.

31. Pants attiecas uz nacionālo minoritāšu aizsardzību kopumā un uz to personu tiesībām un brīvībām, kuras pieder pie šīm minoritātēm. Šie dažādie un atšķirīgie formulējumi izskaidro, ka netiek paredzētas nacionālo minoritāšu kolektīvās tiesības (sk. arī 3. panta komentāru). Puses tomēr atzīst, ka nacionālo minoritāšu aizsardzība var tikt īstenota, aizsargājot to indivīdu tiesības, kuri pieder pie šādām nacionālajām minoritātēm.

2. pants

32. Šis pants sniedz virkni principu, kas pārrauga Vispārējās konvencijas īstenošanu. Lielā mērā ierosme nāk no Apvienoto Nāciju Deklarācijas par Starptautisko tiesību līgumiem, kas attiecas uz valstu draudzīgām attiecībām un sadarbību starp tām saskaņā ar Apvienoto Nāciju Hartu (1970. gada oktobra Ģenerālasamblejas Rezolūcija 2625 (XXV)). Šajā dokumentā minētiem principiem ir vispārīgs raksturs, bet tiem ir sevišķa nozīme attiecībā uz Vispārējā konvencijā skarto jomu.

3. pants

33. Šajā pantā ir divi dažādi, bet saistīti principi, kas izteikti divos atsevišķos punktos.

1. punkts

34. 1. punkts vispirms nosaka, ka katra persona, kura pieder pie nacionālās minoritātes, ir tiesīga brīvi izvēlēties, vai to uzskata vai neuzskata par nacionālo minoritāti. Šis nosacījums ļauj katrai šādai personai izlemt, vai tā grib vai negrib tikt aizsargāta ar to nosacījumu palīdzību, kuri izriet no Vispārējās konvencijas principiem.

35. Šis pants neiekļauj indivīda tiesības patvaļīgi izvēlēties piederību jebkurai nacionālai minoritātei. Indivīda subjektīvā izvēle ir nesaraujami saistīta ar objektīviem personas identitātes kritērijiem.

36. 1. pants turklāt nodrošina, ka nedrīkst rasties nekādi zaudējumi šīs brīvās izvēles rezultātā vai izmantojot tiesības, kuras ir saistītas ar šo izvēli. Šīs nosacījuma daļas mērķis ir nodrošināt, lai izvēles brīvība netieši netiktu vājināta.

2. punkts

37. 2. punkts nosaka, ka no Vispārējās konvencijas principiem izrietošās tiesības un brīvības var tikt baudītas individuāli vai kopā ar citām personām. Tādējādi tajā atzīta iespēja kopīgi izmantot šīs tiesības un brīvības, kas ir jāatšķir no kolektīvo tiesību jēdziena. Termins "citas personas" var tikt saprasts visplašākajā nozīmē un tajā var iekļaut personas, kuras pieder pie tās pašas nacionālās minoritātes, pie citas minoritātes vai vairākuma.

II DAĻA

4. pants

38. Šī panta mērķis ir nodrošināt līdztiesības un nediskriminācijas principu īstenošanu attiecībā uz personām, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm. Šī panta nosacījumi jāsaprot Vispārējās konvencijas kontekstā.

1. un 2. punkts

39. 1. punktā ir klasiska pieeja šiem principiem. 2. punkts uzsver, ka, veicinot pilnīgu un efektīvu līdztiesību to personu vidū, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm un kuras pieder pie vairākuma, varētu likt valstīm veikt īpašus pasākumus, ņemot vērā specifiskos ar šīm personām saistītos apstākļus. Šādiem pasākumiem jābūt "atbilstošiem", tas ir, saskaņā ar proporcionalitātes principu, lai izvairītos no citu personu tiesību pārkāpšanas vai diskriminācijas. Šis princips, cita starpā, prasa, ka šādu pasākumu ilgums vai plašums nepārsniedz nepieciešamos ietvarus, lai sasniegtu pilnīgu un efektīvu līdztiesību.

40. Nav atsevišķa nosacījuma, kas speciāli attiecas uz vienlīdzīgu iespēju principu, kas ir iekļauts Vispārējā konvencijā. Tas tika uzskatīts par nevajadzīgu, jo šis princips jau ir ietverts šī panta 2. punktā. Tā kā princips pret diskrimināciju ir izteikts 1. punktā, tas pats attiecas arī uz pārvietošanās brīvību.

3. punkts

41. 3. punkta mērķis ir izskaidrot, ka līdzekļi, uz kuriem attiecas 2. punkts, nevar tikt uzskatīti par pretrunu starp līdztiesības un nediskriminācijas principiem. Tā mērķis ir nodrošināt personām, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, efektīvu līdztiesību līdz ar tām personām, kuras pieder pie vairākuma.

5. pants

42. Šī panta galvenais mērķis ir nodrošināt, ka personas, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, var saglabāt un attīstīt savu kultūru un pasargāt savu identitāti.

1. punkts

43. 1. pants satur obligātu prasību veicināt nepieciešamos apstākļus šajā sakarā. Tas uzskaita četrus būtiskus nacionālās minoritātes identitātes elementus. Šis nosacījums neietver to, ka visas etniskās, kultūras, lingvistiskās vai reliģiskās atšķirības noteikti noved pie nacionālas minoritātes izveidošanās (sk. Eiropas Drošības un sadarbības apspriedes ekspertu sanāksmes ziņojumu Ženēvā, 1991. gadā, II daļa, 4. pants).

44. Atsauksme uz "tradīcijām" nav tādas prakses atzišana vai atbalstīšana, kura ir pretrunā ar nacionālo likumdošanu vai starptautiskiem standartiem. Tradicionālā prakse tiek ierobežota ar sabiedriskās kārtības prasībām.

2. punkts

45. 2. punkta mērķis ir aizsargāt personas, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, no asimilācijas pret pašu gribu. Tas neaizliedz labprātīgu asimilāciju.

46. 2. punkts nekavē valstis veikt pasākumus, kas ir saistīti ar tās vispārējo integrācijas politiku. Tas atzīst sociālās vienotības nozīmi un atspoguļo preambulā izteikto gribu, ka kultūras atšķirības ir sabiedrības bagātināšanās avots un faktors, nevis šķelšanās faktors.

6. pants

47. Šis pants ir to bažu atspoguļojums, kas pausti Vīnes Deklarācijas III Pielikumā (Deklarācija un Rīcības plāns cīņai pret rasismu, ksenofobiju, antisemitismu un neiecietību).

1. punkts

48. 1. punkts uzsver tolerances garu un starpkultūru dialogu un izceļ nozīmi, kāda ir valstu veiktai savstarpējas cieņas, sapratnes un sadarbības veicināšanai starp visām personām, kuras dzīvo to teritorijā. Izglītības, kultūras un mediju jomas tiek īpaši izceltas, jo tās tiek uzskatītas par īpaši svarīgām šo mērķu sasniegšanai.

49. Lai stiprinātu sociālo vienotību, šī punkta mērķis cita starpā ir veicināt toleranci un starpkultūru dialogu, likvidējot barjeras starp personām, kuras pieder pie etniskām, kultūras, lingvistiskām un reliģiskām grupām, atbalstot starpkulturālas organizācijas un kustības, kuras cenšas veicināt savstarpēju cieņu un sapratni un integrē šīs personas sabiedrībā, tomēr saglabājot viņu identitāti.

2. punkts

50. Šis nosacījums ir radies Eiropas Drošības un sadarbības apspriedes Kopenhāgenas dokumenta 40.2 punkta iespaidā. Šī nosacījuma mērķis ir aizsargāt visas tās personas, kuras varētu pakļaut draudiem vai diskriminējošai darbībai, naidam vai vardarbībai, neatkarīgi no šādu draudu vai darbības avota.

7. pants

51. Šī panta mērķis ir garantēt katrai personai, kas pieder pie nacionālās minoritātes, tiesības uz šai pantā minētām pamatbrīvībām. Šīs brīvības protams ir universāla rakstura, tas nozīmē, ka tās attiecas uz visām personām vienalga, vai tās pieder vai nepieder pie nacionālām minoritātēm (sk. atbilstošus nosacījumus Cilvēktiesību konvencijas 9., 10. un 11. pantā), bet tie ir īpaši svarīgi nacionālo minoritāšu aizsardzībā. Preambulas komentārā minētā iemesla dēļ tika nolemts iekļaut noteiktas saistības, kuras jau minētas Cilvēktiesību konvencijā.

52. Šis nosacījums varētu norādīt valstīm uz noteiktām pozitīvām saistībām, lai aizsargātu brīvības pret pārkāpumiem, ko neveic valsts. Cilvēktiesību konvencijā šādu pozitīvu saistību iespējamību atzīst Eiropas Cilvēktiesību tiesa.

53. Dažas no brīvībām, kas minētas 7. pantā, sīkāk izklāstītas 8. un 9. pantā.

8. pants

54. Šis pants sīkāk nekā 7. pants izklāsta noteikumus reliģijas brīvības aizsardzībai. Tas vienā noteikumā apvieno vairākus elementus no Eiropas Drošības un sadarbības apspriedes Kopenhāgenas dokumenta 32.2., 32.3. un 32.6 panta. Šīs brīvības, protams, attiecas uz visām personām un, saskaņā ar 4. pantu, tās var attiecināt arī uz personām, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm. Pateicoties šo brīvību lielai nozīmei šajā kontekstā, likās atbilstoši tām pievērst īpašu uzmanību.

9. pants

55. Šajā pantā ir iekļauti detalizētāki noteikumi, lai aizsargātu tiesības brīvi paust savus uzskatus, nekā tie izteikti 7. pantā.

1. punkts

56. Šī punkta pirmais teikums ir izstrādāts pēc Cilvēktiesību konvencijas 10. panta 1. punkta parauga. Tomēr šis teikums specifiski attiecas uz tiesībām netraucēti saņemt un izplatīt informāciju un idejas minoritātes valodā, tas ietver arī tiesības netraucēti saņemt un izplatīt informāciju un idejas vairākuma vai citās valodās.

57. Nākamais šī panta teikums ietver saistības nodrošināt, ka nenotiek diskriminācija mediju izmantošanas jomā. Vārdi "valstu juridisko sistēmu ietvaros" tika iekļauti, lai

respektētu konstitucionālās normas, kuras varētu ierobežot apjomu, kādā valsts var regulēt pieeju medijiem.

2. punkts

58. Šis punkts ir izstrādāts, balstoties uz Cilvēktiesību konvencijas 10. panta 1. punkta trešo teikumu.

59. Radio un televīzijas pārraižu un kino uzņēmumu licencēšana nedrīkst būt diskriminējoša un tai jāpamatojas uz objektīviem kritērijiem. Šo prasību, kuras nav minētas Cilvēktiesību konvencijas 10. panta 1. punktā, iekļaušana tika uzskatīta par svarīgu dokumenta izstrādātājiem, lai aizsargātu personas, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm.

60. Vārdi "radio pārraides", kuri parādās arī šī panta 3. punktā, nav iekļauti Cilvēktiesību konvencijas 10. pantā. Tie tiek izmantoti, lai atspoguļotu moderno tehnoloģiju, un nesatur nekādu materiālu atšķirību Cilvēktiesību konvencijas 10. panta nozīmē.

3. punkts

61. Šī punkta pirmais teikums, kas attiecas uz iespieddarbu mediju radīšanu un izmantošanu, satur būtiski aizliedzošas saistības, kamēr elastīgāk formulētais otrais teikums uzsver pozitīvu prasību radio un televīzijas pārraižu jomā (piemēram, frekvenču piešķiršanā). Šī atšķirība atspoguļo pieejamo frekvenču relatīvo trūkumu un nepieciešamību pēc noteikumiem šajā jomā. Nav izdarīta skaidra atsauce uz to personu, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, tiesībām meklēt līdzekļus, lai dibinātu medijus, tā kā šīs tiesības tiek uzskatītas par pašsaprotamām.

4. punkts

62. Šajā punktā ir izteikta nepieciešamība pēc speciāliem līdzekļiem ar divējādu mērķi, lai atvieglotu pieeju medijiem personām, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, un lai veicinātu toleranci un kultūras plurālismu. Vārdi "atbilstoši pasākumi" tiek izmantoti tā iemesla pēc, kas minēts komentārā par 4. panta 2. punktu (sk. 39. punktu), kurā tiek izmantoti tie paši vārdi. Punkts papildina saistības, kas minētas 9. panta 1. punkta pēdējā teikumā. Pasākumi, kas paredzēti šajā punktā var, piemēram, izpausties kā raidīšana vai programmu finansēšana, kas attiecas uz minoritāšu jautājumiem un/vai kā piedāvājums veidot dialogu starp grupām, vai kā mudinājums redaktoriem un raidorganizāciju vadītājiem, saglabājot raidījumu veidotāju neatkarību, ļaut nacionālajām minoritātēm pieeju viņu medijiem.

10. pants

1. punkts

63. Katras personas, kas pieder pie nacionālās minoritātes, tiesību atzīšana brīvi un bez iejaukšanās izmantot savu minoritātes valodu tiek uzskatīta par sevišķi svarīgu. Minoritātes valodas izmantošana atspoguļo vienu no pamatlīdzekļiem, ar kuru palīdzību šādas personas var apliecināt un saglabāt savu identitāti. Tas ļauj viņiem brīvi paust savus uzskatus. "Sabiedrībā" nozīmē, piemēram, sabiedriskā vietā, ārā vai citu personu klātbūtnē, bet tas nekādos apstākļos nav saistīts ar attiecībām ar varas pārstāvjiem, kas izteikts šī panta 2. punktā.

2. punkts

64. Šis nosacījums neaptver visas attiecības starp atsevišķām personām, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, un varas iestādēm. Tas attiecas tikai uz administratīvām iestādēm. Tomēr tās būtu jāsaprot plašākā nozīmē, ieskaitot, piemēram, ombudsmenu. Lai nerastos sarežģījumi finansiālās, administratīvās un īpaši militārās jomās, kas saistītas ar minoritātes valodas izmantošanu starp tām personām, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, un administrācijas pārstāvjiem, šis nosacījums ir elastīgi formulēts, lai ļautu Valstīm noteikt tā robežas.

65. Ja pastāv 2. punktā minētie divi nosacījumi, Valstis apņemas savu iespēju robežās nodrošināt minoritātes valodas izmantošanu attiecībās ar varas pārstāvjiem. "Patiesu nepieciešamību" nosaka Valsts, balstoties uz objektīviem kritērijiem. Tomēr līgumslēdzējām pusēm būtu jāpieliek visi pūliņi, lai īstenotu šo principu, vārdi "savu iespēju robežās" nozīmē dažādus faktoros, tostarp var tikt ņemti vērā Valstu rīcībā esošie finansiālie resursi.

66. Valstu saistības attiecībā uz minoritāšu valodu izmantošanu nekādā veidā neietekmē attiecīgās Valsts oficiālo valodu vai valodas. Turklāt Vispārējā konvencija ar nodomu atturas definēt "teritorijas, kuras vēsturiski vai lielā skaitā apdzīvo personas, kuras pieder pie nacionālās minoritātes". Tika dota priekšroka elastīga formulējuma pieņemšanai, kurš atļautu katrai Valstij ņemt vērā īpašos apstākļus. Termini "apdzīvo.... tradicionāli" neattiecas uz vēsturiskām minoritātēm, bet tikai uz tām, kuras joprojām dzīvo tajā pašā ģeogrāfiskajā teritorijā (sk. arī 11. panta 3. punktu un 14. panta 2. punktu).

3. punkts

67. Šis punkts ir balstīts uz noteiktiem nosacījumiem, kurus satur Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 5. un 6. pants. Tas nepārsniedz šajos pantos izteiktos nosacījumus.

11. pants

1.punkts

68. Lai atvieglotu šī nosacījuma praktisku īstenošanu, tas ir formulēts tā, lai Puses varētu to piemērot atbilstoši saviem konkrētiem apstākļiem. Piemēram, Puses var izmantot savas oficiālās valodas alfabētu, lai tā fonētiskajā formā rakstītu to personu vārdus, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm. Personām, kuras tikušas piespiestas atteikties no sava oriģinālā vārda vai kuru vārds mainīts piespiedu kārtā, jānodrošina tiesības to mainīt atpakaļ, protams, izņemot gadījumus, kad tiesības tiek izmantotas ļaunprātīgi un vārda maiņa notiek krāpšanas nolūkos. Tiek uzskatīts, ka Pušu juridiskās sistēmas šajā sakarā atzīs starptautiskos principus attiecībā uz nacionālo minoritāšu aizsardzību.

2. punkts

69. Šajā punktā minētais nosacījums attiecas uz personas tiesībām "izvietot zīmes, uzrakstus un citu personiska rakstura informāciju minoritātes valodā sabiedrībai redzamās vietās". Tas, protams, neizslēdz, ka uz personām, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, neattiecas prasība papildus izmantot oficiālo valodu un/vai citas minoritāšu valodas. Vārdi "personiska rakstura" attiecas uz visu, kas nav oficiāls.

3. punkts

70. Šī panta mērķis ir veicināt iespēju izmantot vietvārdus, ielu nosaukumus un citus topogrāfiskus apzīmējumus arī minoritātes valodā. Īstenojot šo principu, Valstīm ir tiesības ņemt vērā specifiskos apstākļus un savu juridisko sistēmu pamatprincipus, ieskaitot, kur iespējams, līgumus ar citām Valstīm. Jomā, uz kuru attiecas šis nosacījums, tiek uzskatīts, ka Pusēm nav obligāti jānoslēdz līgumi ar citām Valstīm. Taču nebūt nav noliegta iespēja noslēgt šādus līgumus. Tiek arī uzskatīts, ka pastāvošo līgumu juridiskais spēks netiek iespaidots. Šis nosacījums nenozīmē nekādu minoritāšu valodā lietoto vietvārdu oficiālu atzīšanu.

12. pants

71. Šis pants tiecas veicināt zināšanu apguvi gan par nacionālo minoritāšu, gan par iedzīvotāju vairākuma kultūru, vēsturi, valodu un reliģiju starpkultūru perspektīvā (sk. 6. panta 1. punktu). Mērķis ir veidot tolerances un dialoga atmosfēru, kā teikts Vispārējās konvencijas preambulā un Valstu un valdību vadītāju Vīnes Deklarācijas II Pielikumā. Otrā punktā minētais uzskaitījums nav pilnīgs, bet vārdu "pieeja mācību līdzekļiem" izpratne iekļauj mācību grāmatu izdošanu un pirkšanu citās valstīs. Prasība veicināt vienlīdzīgas iespējas iegūt izglītību visos līmeņos personām, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, atspoguļo Vīnes Deklarācijā izteiktos uzskatus.

13. pants

1. punkts

72. Pušu apņemšanās atzīt, ka personas, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, ir tiesīgas izveidot un vadīt privātas izglītības un apmācības iestādes, notiek saskaņā ar to izglītības sistēmu prasībām, tostarp saskaņā ar noteikumiem, kas attiecas uz obligāto izglītību. Iestādes, uz kurām attiecas šis punkts, varētu tikt pakļautas tām pašām

pārraudzības formām kā citas iestādes, tostarp attiecībā uz mācību standartiem. Ja ir sasniegti prasītie standarti, ir svarīgi, ka tiktu oficiāli atzītas jebkuras piešķirtās kvalifikācijas. Attiecīgajai nacionālajai likumdošanai būtu jābalstās uz objektīviem kritērijiem un saskaņā ar nediskriminācijas principiem.

2. punkts

73. 1. punktā izteikto tiesību baudišana nerada Pusēm nekādas finansiālas saistības, taču neizslēdz šāda finansējuma iespēju.

14. pants

1. punkts

74. Aņņemšanās atzīt, ka jebkura persona, kas pieder pie nacionālas minoritātes, ir tiesīga apgūt savas minoritātes valodu, tiek uzskatīta par vienu no galveniem līdzekļiem, ar kura palīdzību šādas personas var apliecināt un saglabāt savu identitāti. Šeit nevar būt izņēmumi. Nepārkāpjot 2. punktā minētos principus, šis punkts neietver Valstu pozitīvus pasākumus, īpaši finansiālas dabas.

2. punkts

75. Šis nosacījums attiecas uz minoritātes valodas apgūšanu un izglītības iegūšanu minoritātes valodā. Atzīstot iespējamās finansiālās, administratīvās un tehniskās grūtības, kas saistītas ar izglītības iegūšanu minoritātes valodā, šis nosacījums ir formulēts elastīgi, atļaujot Pusēm rīcības brīvību. Aņņemšanās nodrošināt izglītības iegūšanu minoritātes valodā saistās ar vairākiem nosacījumiem: tostarp ir jābūt "pietiekamam pieprasījumam" no tām personām, kuras pieder pie attiecīgās nacionālas minoritātes. Vārdu savienojums "savu iespēju robežās" nozīmē, ka šādas izglītības iegūšana ir atkarīga no attiecīgajai Pusei pieejamiem resursiem.

76. Teksts atturas no vārdu "pietiekams pieprasījums" definēšanas, vārdu savienojuma elastīgā forma atļauj Pusēm ņemt vērā katras valsts īpašos apstākļus. Puses var izvēlēties līdzekļus un kārtību, nodrošinot šādu izglītību, turklāt ņemot vērā noteikto izglītības sistēmu.

77. Alternatīvas, kas minētas šajā punktā - "iespējas apgūt minoritātes valodu vai iegūt izglītību šajā valodā"- neizslēdz viena otru. Kaut arī 14. panta 2. punkts neietver prasību Valstīm pildīt abus nosacījumus, šis formulējums nekavē Puses īstenot minoritātes valodas apgūšanu tāpat kā iegūt izglītību minoritātes valodā. Divvalodīga izglītība varētu būt viens no līdzekļiem šī nosacījuma objektīvai sasniegšanai. Saistības, kas izriet no šī punkta, var tikt attiecinātas arī uz pirmsskolas izglītību.

3.punkts

78. Iespējas apgūt minoritātes valodu vai iegūt izglītību šajā valodā neietekmē oficiālās valodas apgūšanu vai izglītības iegūšanu šajā valodā. Patiesi, oficiālās valodas prasme ir sociālās vienotības un integrācijas faktors.

79. Valstīs, kurās ir vairāk nekā viena oficiālā valoda, jāatrisina specifiski jautājumi, kas radīsies šī nosacījuma īstenošanā.

15. pants

80. Šis pants prasa no Pusēm radīt nepieciešamos apstākļus, lai personas, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, varētu efektīvi piedalīties kultūras, sociālajā un ekonomiskajā dzīvē, kā arī sabiedriskajā dzīvē, īpaši tad, kad skartas minoritātes. Tā mērķis ir veicināt reālu līdztiesību starp personām, kas pieder pie nacionālajām minoritātēm, un tām personām, kas veido vairākumu. Lai personām, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm radītu šādus apstākļus, Pusēm cita starpā būtu jāveicina - konstitucionālo sistēmu ietvaros - sekojoši pasākumi:

- konsultācijas ar šīm personām, izmantojot piemērotus līdzekļus, īpaši viņus pārstāvošās organizācijas, kad Puses izstrādā likumdošanas vai administratīvus pasākumus, kas tieši ietekmē minoritātes;
- šo personu iesaistīšana tādu nacionālās un reģionālās attīstības plānu un programmu sagatavošanā, īstenošanā un novērtēšanā, kas tieši attiecas uz minoritātēm;
- pētījumu veikšana sadarbībā ar šīm personām, lai novērtētu, kādu ietekmi plānotie attīstības pasākumi varētu atstāt uz tām;
- efektīva to personu piedalīšanās, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, lēmumu pieņemšanas procesos un vēlēšanās institūcijās kā nacionālā, tā vietējā līmenī;
- decentralizētas vai vietējas pārvaldes formas.

16. pants

81. Šī panta mērķis ir aizsargāt no pasākumiem, kas mainītu iedzīvotāju proporcionālo struktūru teritorijā, kuru apdzīvo personas, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, ar mērķi ierobežot tiesības un brīvības, kuras izriet no šīs Vispārējās konvencijas. Šādi pasākumi varētu būt, piemēram, ekspropriācija, izlikšana un izraidīšana vai administratīvo robežu pārveidošana, lai ierobežotu šādu tiesību un brīvību baudīšanu (mahinācijas).

82. Šis pants aizliedz tikai tos pasākumus, kuru mērķis ir ierobežot tiesības un brīvības, kas izriet no Vispārējās konvencijas. Tika uzskatīts, ka nav iespējams plašāk attiecināt aizliegumu uz tiem pasākumiem, kuri ierobežo šādas tiesības un brīvības, jo šādi pasākumi dažkārt var būt pilnīgi attaisnoti un likumīgi. Piemērs varētu būt ciemata iedzīvotāju pārvietošana, lai uzceltu aizsprostu.

17. pants

83. Šajā pantā ir divas svarīgas apņemšanās, lai saglabātu un attīstītu to personu kultūru, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, un saglabātu viņu identitāti (sk. arī 5. panta 1. punktu). Pirmais punkts attiecas uz tiesībām veidot un saglabāt brīvus un miermīlīgus pārrobežu sakarus ar personām, kuras likumīgi uzturas citās Valstīs, kamēr otrs punkts aizsargā tiesības piedalīties nevalstisko organizāciju darbībā (šai sakarā sk. arī 7. panta nosacījumus, kuri attiecas uz pulcēšanās un biedrošanās brīvību).

84. Šī panta nosacījumi lielā mērā balstās uz Eiropas Drošības un sadarbības apspriedes Kopenhāgenas dokumenta 32.4 un 32.6 punktu. Tiek uzskatīts par nevajadzīgu iekļaut tiešu nosacījumu par tiesībām veidot un saglabāt kontaktus Valsts robežās, jo tika uzskatīts, ka tas adekvāti paredzēts Vispārējās konvencijas nosacījumos, tostarp 7. pantā, kurš attiecas uz pulcēšanās un biedrošanās tiesībām.

18. pants

85. Šis pants aicina Puses noslēgt, papildus jau esošajiem starptautiskajiem dokumentiem, un, ja īpaši apstākļi prasa, divpusējus un daudzpusējus līgumus nacionālo minoritāšu aizsardzībai. Tas arī veicina pārrobežu sadarbību. Kā tika uzsvērts Vīnes Deklarācijā un tās II Pielikumā, šādas vienošanās un sadarbība ir svarīgas, lai veicinātu toleranci, uzplaukumu, stabilitāti un mieru.

1. punkts

86. Divpusēji un daudzpusēji līgumi, kas minēti šajā punktā, varētu, piemēram, tikt noslēgti kultūras, izglītības un informācijas jomās.

2. punkts

87. Šajā punktā tiek uzsvērtā pārrobežu sadarbības nozīme. Informācijas un pieredzes apmaiņa starp Valstīm ir svarīgs līdzeklis savstarpējas izpratnes un uzticības veicināšanā. Viena no pārrobežu sadarbības priekšrocībām ir sekojoša - vienošanās tiek specifiski piemērotas iesaistīto personu vēlmēm un vajadzībām.

19. pants

88. Šis pants pieļauj ierobežojumu, iegrožojumu vai atkāpju iespējamību. Kad pasākumiem, kas ietverti šajā Vispārējā konvencijā, ir ekvivalents citos starptautiskos juridiskos dokumentos, tostarp Eiropas Cilvēktiesību Konvencijā, tiek pieļauti tikai šajos dokumentos noteiktie ierobežojumi, iegrožojumi vai atkāpes. Ja Vispārējā konvencijā noteiktiem pasākumiem nav ekvivalenta citos starptautiskos juridiskos dokumentos, vienīgie pieļautie ierobežojumi, iegrožojumi un atkāpes ir tie atbilstošie nosacījumi, kas iekļauti citos juridiskos dokumentos (tādos kā Eiropas Cilvēktiesību konvencija) attiecībā uz dažādiem pasākumiem.

III DAĻA

20. pants

89. Personām, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, jāievēro nacionālā konstitūcija un cita nacionālā likumdošana. Tomēr skaidrs, ka šī atsauce uz nacionālo likumdošanu neparedz iespēju Pusēm ignorēt Vispārējās konvencijas nosacījumus. Personām, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, jāievēro citu personu tiesības. Šajā sakarā varētu atsaukties uz gadījumiem, kad personas, kuras pieder pie nacionālajām

minoritātēm, ir minoritāte nacionālā mērogā, bet veido vairākumu kādā teritorijā valsts robežās.

21. pants

90. Šis nosacījums uzsvēr starptautisko tiesību pamatprincipu nozīmi un precizē, ka to personu aizsardzībai, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, jānotiek saskaņā ar šiem principiem.

22. pants

91. Šis nosacījums, kurš balstās uz Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 60. pantu, nosaka vispārzināmu principu. Tā mērķis ir nodrošināt iespējas personām, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, izmantot jebkuru viņām labvēlīgāko nacionālo vai starptautisko cilvēktiesību likumdošanu.

23. pants

92. Šis pants attiecas uz attiecībām starp Vispārējo konvenciju un Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvenciju, atsauce uz kuru ir iekļauta Preambulā. Nekādos apstākļos Vispārējā konvencija nevar modificēt tiesības un brīvības, kuras aizsargā Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija. Tieši otrādi - tiesības un brīvības, kas ietvertas Vispārējā konvencijā un kas izriet no Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas, ir jāinterpretē saskaņā ar pēdējās nosacījumiem.

IV DAĻA

24. - 26. pants

93. Lai nodrošinātu Vispārējās konvencijas īstenošanas pārraudzību, Ministru komitejai uzdots veikt Līgumslēdzējušu darbības pārraudzību. Ministru komitejai jānosaka veids, kādā īstenošanas mehānismā jāpiedalās Pusēm, kuras nav Eiropas Padomes dalībvalstis.

94. Katrai Pusei regulāri un pēc Ministru komitejas pieprasījuma jānodod Ģenerālsekretāram informācija par šīs Vispārējās konvencijas īstenošanas pasākumiem. Ģenerālsekretārs nodod šo informāciju Ministru komitejai. Tomēr pirmais ziņojums, kura mērķis ir sniegt pilnīgu informāciju par likumdošanas un citiem pasākumiem, kurus Puses ir veikušas, lai īstenotu apņemšanās, kas minētas Vispārējā konvencijā, būtu jāiesniedz viena gada laikā pēc šīs Vispārējās konvencijas spēkā stāšanās datuma attiecībā pret Līgumslēdzējpusi. Turpmāko ziņojumu mērķis ir papildināt informāciju, kas bijusi iekļauta pirmajā ziņojumā.

95. Lai nodrošinātu Vispārējās konvencijas īstenošanas pārraudzību, tā paredz Konsultatīvās komitejas izveidošanu. Konsultatīvās komitejas uzdevums ir palīdzēt Ministru komitejai novērtēt Pušu pasākumu adekvātumu Vispārējā konvencijā izvirzīto principu īstenošanai.

96. Viena gada laikā pēc Vispārējās konvencijas stāšanās spēkā Ministru komiteja nosaka Konsultatīvā komitejas sastāvu un tās darbības procedūras, komitejas locekļiem jābūt atzītiem ekspertiem nacionālo minoritāšu aizsardzības jomā.

97. Vispārējās Konvencijas īstenošanas pārraudzībai jābūt, cik vien iespējams, uzskatāmai. Šajā sakarā būtu ieteicams publicēt ziņojumus un citus tekstus, kas tiek izstrādāti pārraudzības procesā.

V DAĻA

98. Noslēguma nosacījumi, kurus satur 27. līdz 32. pants, balstās uz noslēguma nosacījumu parauga, kas raksturīgs visām Eiropas Padomes izstrādātajām konvencijām un līgumiem. Nav iekļauts pants par atrunām; atrunas tiek pieļautas starptautisko tiesību robežās. Izņemot 27. un 29. pantu, pārējiem šīs daļas pantiem nav nepieciešami atsevišķi komentāri.

27. un 29. pants

99. Vispārējā konvencija ir atklāta parakstīšanai Eiropas Padomes dalībvalstīm un jebkurai citai valstij pēc Ministru komitejas aicinājuma. "Citas valstis" ir tās, kuras piedalās Eiropas Drošības un sadarbības apspriedē. Šie nosacījumi ņem vērā Vīnes Deklarāciju, saskaņā ar kuru Vispārējo konvenciju var parakstīt arī tās valstis, kuras nav dalībvalstis (sk. Eiropas Padomes galotņu sanāksmes Vīnes Deklarācijas II Pielikumu).